

Elevmedvirkning: Hvordan får vi det til i skolen?

Mari-Ana Jones, Førsteamanuensis, NTNU
Ledelse og kvalitet i skolen 2023

NTNU

MORE VIDEOS

Erlend Dehlin og Mari-Ana Jones

Elevmedvirkning og samskapt læring

FAGBOKFORLAGET

Utdanningsdirektoratets informasjonsfilm om OKS SKOLELEDELSE

Skoler i drift

Hvordan bruke erfaringene med korona til noe positivt

» Av Erlend Dehlin, Mari-Ana Jones, Carl Fredrik Dons og Rogge Kløv

Under pandemien så man hvordan skoler har potensial til raske endringer og kreative løsninger. Denne evenen til stadig utvikling og justering bør videreføres også etter at samfunnet er tilbake til det normale.

Koronakrisa har virket som et forsterkende slag på Skole- Norge, og viser fram praksiser og tenkemåter i skolen som ledd har vært vanskelige å få øye på. Pandemien har spesielt utfordret oppfatningen om skoler som driftsorganisasjoner, det vil si organisasjoner som kan utnyttes, mellom fastlagte rutiner og strukturer, hører i planlegging for utvikling og endring. Kapasitet til hyppig brannøvelse, stadig tilpassninger og det å ta i bruk nye systemer og plattformer viser at utvikling er en viktig del av daglig drift – ikke forbeholdt fra den.

To lange år

«To år med unntakstilstand gir oss en god anledning til å løfte fram en unntak problematik: Når skolefolk, omfatter utvikling som en sjelden «planleggingsøkt», gjerne knyttet til praksiser som ikke allerede er tatt i bruk, «sarsinger» som kommer, eller introduksjon av ny teknologi, undervisningsberedningen av den viktigste utviklingen. Det er den som skjer hele tida, nærmest uavbrutt, ettersom skolen er en levende læringsarena og ikke en maskin. Vi vil hevde at det pandemiske forsterkende slaget har vist oss to ting: For det første at skolen ikke er en driftsorganisasjon og ikke bør omtales som dette. For det andre har den brukt undertre og dyktigvisjonelle praksiser fram i lys, og vist hvordan handlingsrute vekst har kommet erstatter disse med alternative og mer effektive aktiviteter.

bringer tankene over på vedlikehold – som om skolen ikke er stort mer enn bygningen den holder til i. Driftsbeslutninger på produksjon og innsatstidler, på administrasjon, rutiner og regler, og en må spørre seg hvordan barn og unge, elevene, passer inn i et slikt bilde. Som motsatt til drift får utvikling komme inn, nærmest som en planmislykke som hvor viktig det er å utfordre de tunge driftslelementene som ellers synes å dominere. Under fasetts utvokling har nasjonale, regionale og lokale utviklingsprosjekter og satsinger stått i kø – mange av dem rettet mot å gjøre endringer i skolen som driftsorganisasjon.

Minstetall om ikke, i organisasjoner som et slikt mangfold av oppgaver og interesser som skoler er drift og administrasjon både forventet og nødvendig. Det er bare det at slik det kan framstå, spesielt i lys av det vi lærer under pandemien, har drift fått dominere over læring, kompetteutvikling og dannelse – både i måten praktiserer og forskere snakker om skolen på, og i det som velegges av aktiviteter på ledelsesnivå. Drift er blitt regelen, utvikling er sjelden planleggingsøkt. Vi skal i det følgende dykke ned i de mange mytene og vrangforestillingene rundt drift og utvikling, og vi skal argumentere for at dersom vi ønsker å legge en bedre skole, så må vi endre måten vi bruker språket på.

Utvikling er regelen, ikke unntaket
Sertifisering og subjektivisering er ifølge Biesta (2010) skolens tredje samfunnsmandat. Løsen av de tre dannelsingsdimensjonene er imidlertid statiske, og stem

Skolen drives ikke – den utvikles
Drift er lite dekkende for det skolen skal drive med. Drift

Tidsbruk, skoleutvikling og drift

Fagfornyelsen i praksis

– erfaringer med hjemmeskole i Tysvær kommune

Koronakrisen innebar en utprøving av nye verdier og prinsipper for barnas opplæring. Mange av disse vil man kunne kjenne igjen i fagfornyelsen, en erfaring fra tiden med

Article

Student voice to improve schools: Perspectives from students, teachers and leaders in 'perfect' conditions

21:48

◀ App Store

Status Lærer

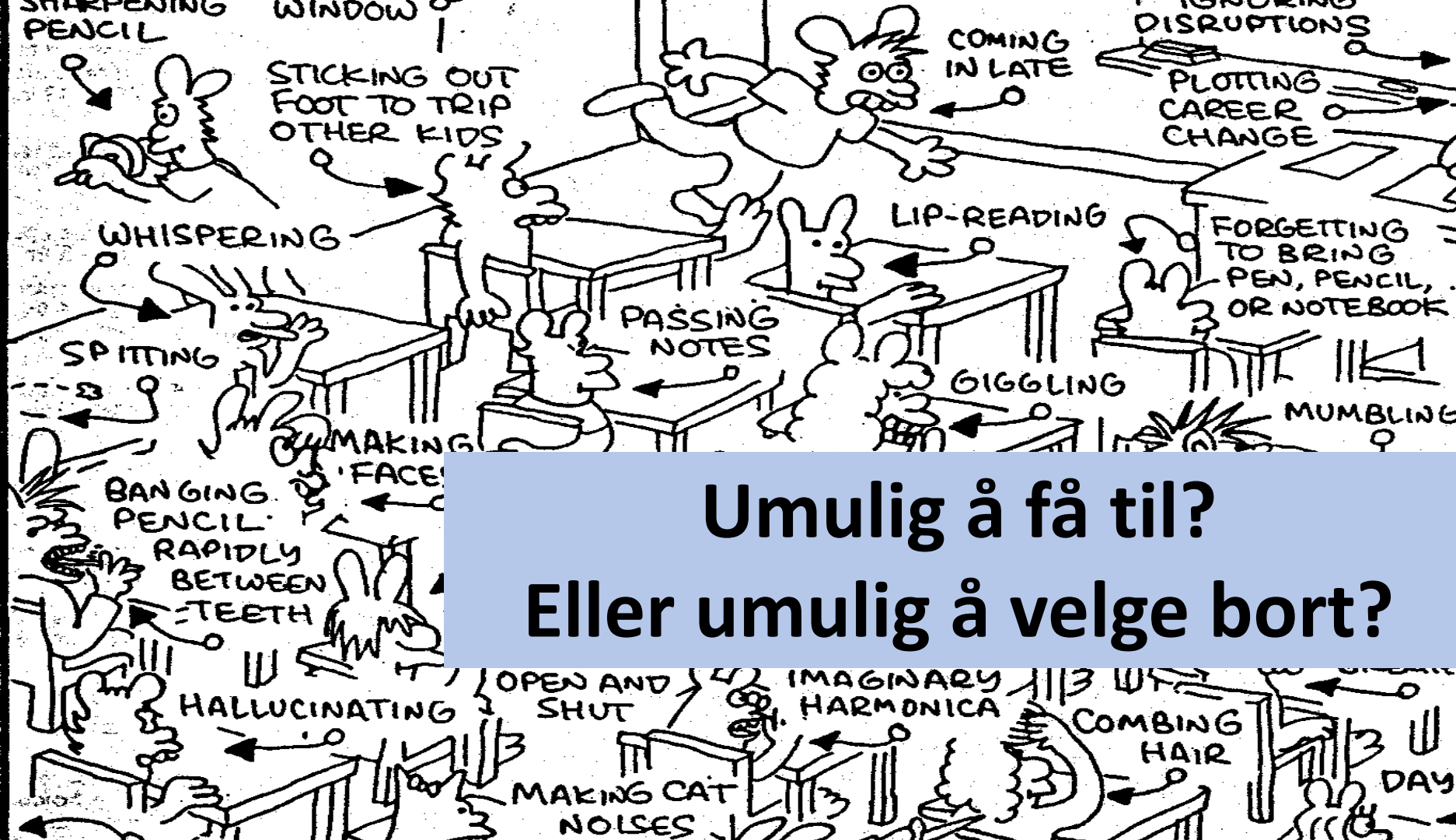

• 1 d •

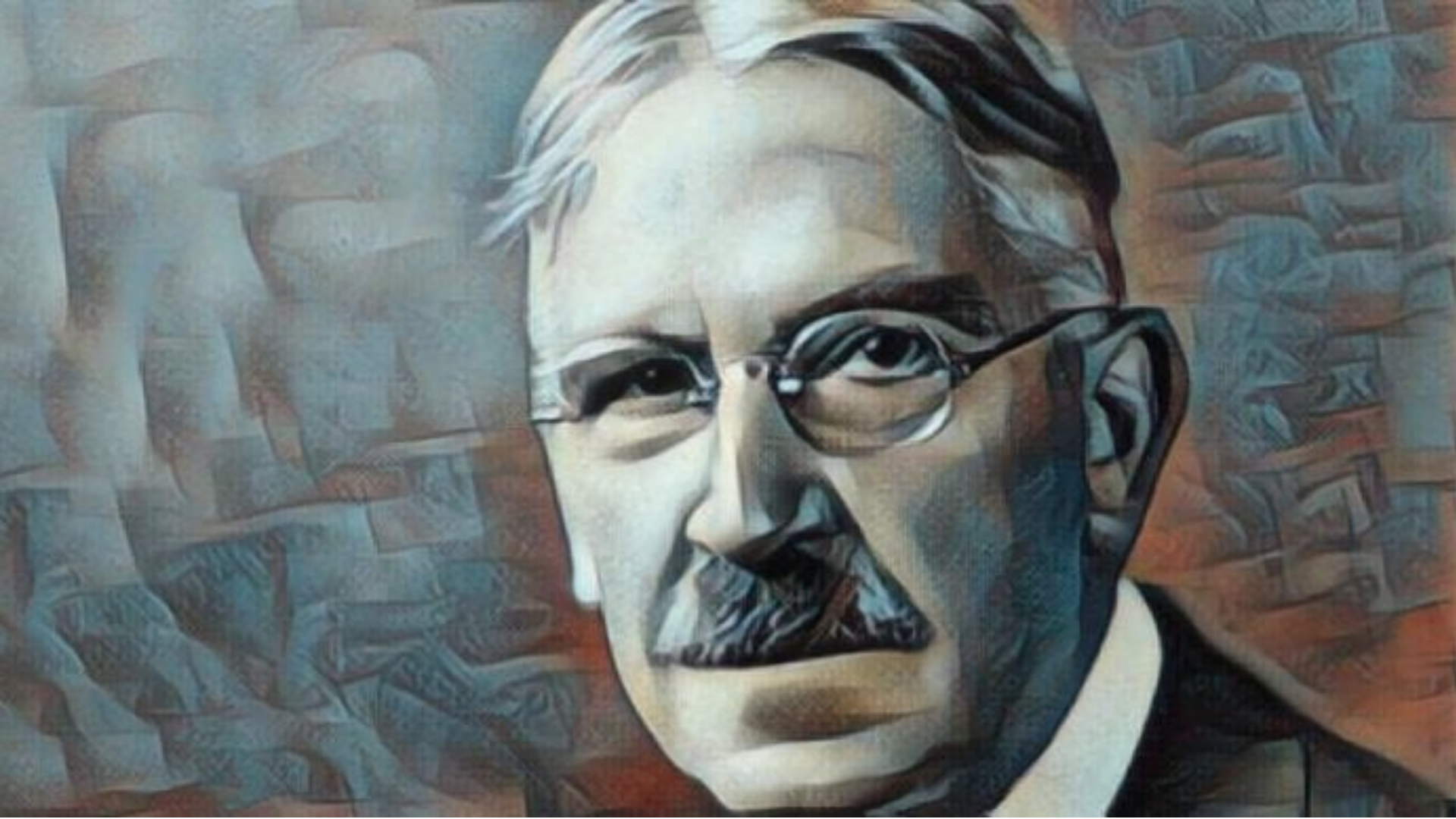
Top comments ▾

Jo lenger vekk du befinner deg fra den gjenstridige hverdagsvirkeligheten i skolen, jo mer sitter du på fasiten for hva som bør gjøres i skolen, slik er den rådende ideologien i skolesektoren.

**Umulig å få til?
Eller umulig å velge bort?**

Status Lærer

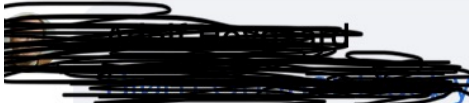
All comments ▾

Det er en gladsak at så mange elever svarer nei på spørsmålet "Er dere elever med på å foreslå hvordan dere skal arbeide med fagene?" Det betyr at lærerne ennå ikke har abdisert som voksenpersoner og fagpersoner.

20 h Like Reply

11

 Av og til har jeg håndverkere på besøk i hjemmet. Det kunne ikke falle meg inn å fortelle rørleggeren eller elektrikerens hvordan han skal gjøre jobben. Men læreren skal la seg styre av elevene, foreldrene, politikerne, ja alle skal overstyre lærerens faglige skjønn som er basert på erfaring og lang utdanning.

Elevmedvirkning: Hvordan får vi det til i skolen?

Hvordan *forstår* vi medvirkning?

«vi har ikke den samme forståelsen»

«vi håper at det ikke betyr at elevene skal bestemme alt!»

«elevene kan allerede argumentere...hvorfor har det kommet, den agendaen?»

**Tiltak som skal
implementeres...?**

«Jeg er blitt mester i det å sitte stille og holde ut»

«Noen lærere er litt sånn «Det her har fungert bra i ti år, det fungerer bra i ti år til»

«Det skal mye til for at en lærer får en elev til å gjøre noe han ikke vil – det blir i så fall med tvang. Det er ikke bra.»

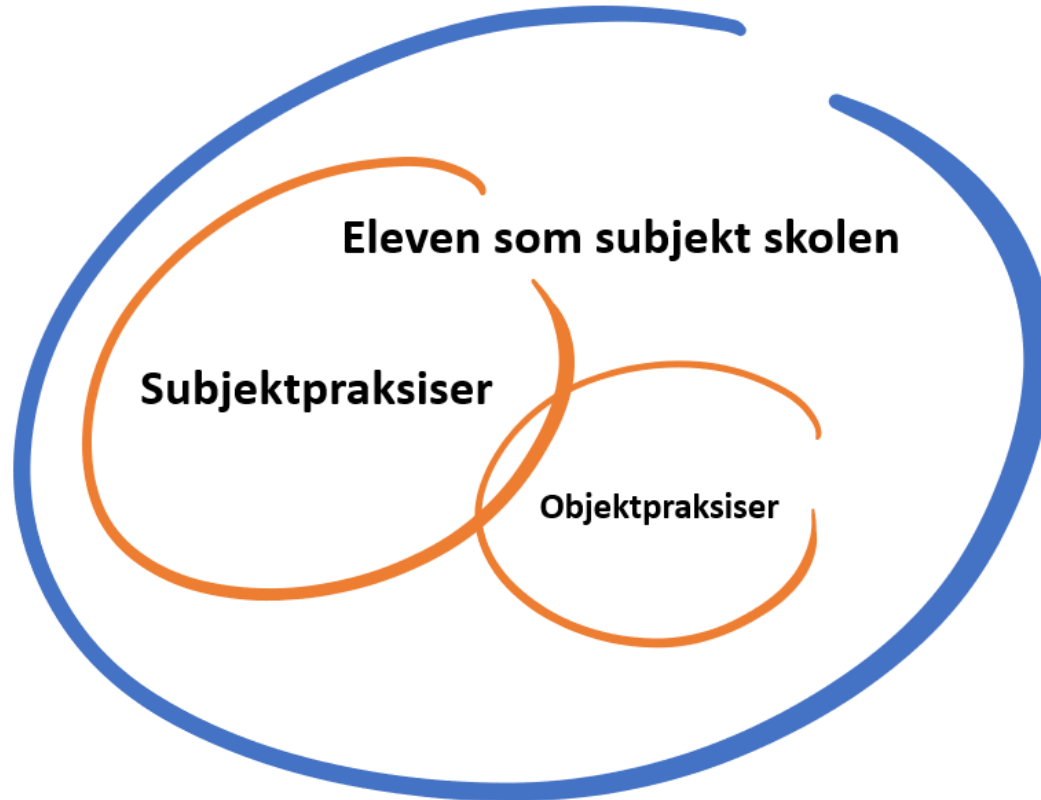
NTNU

IDENTITETSKRISE?

Medvirkning som et verdisyn...

Elevene skal både medvirke og ta medansvar i læringsfellesskapet som de skaper sammen med lærerne hver dag. (3.1)

I så fall, hva blir lærer- og elevrollen?
Hva er lederrollen?

MELHUS
KOMMUNE

OPPDAL
KOMMUNE

ØRLAND
KOMMUNE

Heim kommune

*Inkluderende - med store
muligheter*

La meg
gjøre selv

A

La oss
samskape

B

Relasjonell orientering

INDIVIDUELL

SOSIAL

La meg
bestemme

C

La oss
bestemme

D

Makt

TIL

MOT

Eksempler på «la oss samskape»-praksiser

- Elever og lærere planlegger prosjekter og læringsaktiviteter sammen.
- Elever og lærere reflekterer over og evaluerer læringsaktiviteter sammen.
- Elever og lærere har pågående dialoger om elevers progresjon i faget.
- Elever og lærere evaluerer og utvikler læringsaktiviteter ved å reflektere sammen.
- Elever og lærere utforsker og prøver ut løsninger til aktuelle problemstillinger sammen (for eksempel knyttet til læringsmiljø, organisering av arbeidet og ressurser).
- Elever og lærere definerer, omdefinerer og realiserer skolens grunnsyn.

«Vi lærere liker å planlegge, bestemme og gjennomføre timene våre. Men når vi setter elevmedvirkning og samskaping på dagsordenen, opplever vi å bli utfordret. Vi ser at lærerrollen blir endret, og vi blir mer veiledere enn formidlere/undervisere. Konkret ser vi at vi må trene på å være stillas, veiledere og støttespillere. Vi pleier å tenke på oss selv som samarbeidspartnere til elevene, og på den måten blir hierarkiet litt utjevnet. Det

I arbeidet med pedagogisk plattform er det viktig for oss som ledergruppe å ha en samskappingsprosess med ansatte i utformingen av vårt verdigrunnlag. Samtidig må elevenes stemme komme tydelig fram.

I vår prosess ble det jobbet med verdiordene i elevgruppa ved at rektor holdt en innledning for elevene trinnvis. Han fortalte om prosessen med pedagogisk plattform, hva det er, hvorfor vi jobber med det, og viktigheten av elevenes stemme.

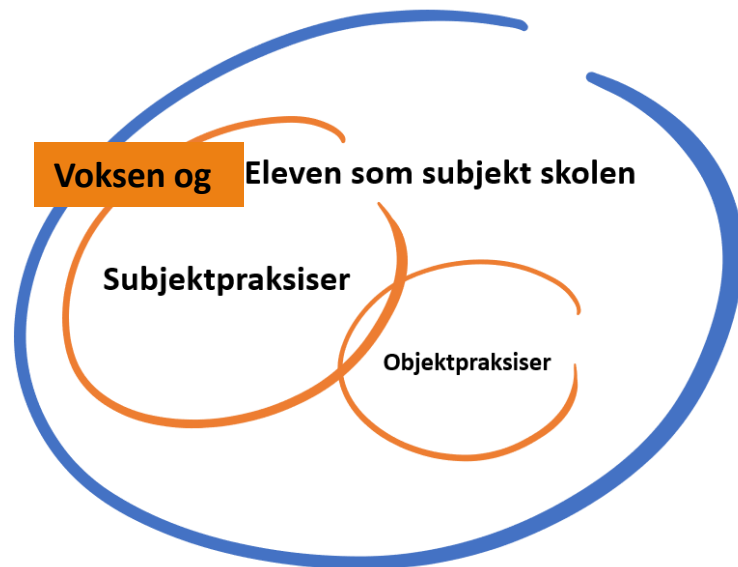
metoden med å la elevene dan de ønske om å jobbet med de mente vi tiver. Vi ivar osv. Deretter kunne da g

«Vi inviterer elevene inn til møter når vi skal bestemme eller planlegge hva som skal skje. Vi har jevnlig møter med tillitsvalgte som kommer med innspill og forslag. I det siste har vi begynt å ta elevene med på avdelingsmøter når vi skal evaluere vår praksis eller planlegge videre. Her kjører vi workshops med lærere og elever som har gitt mange gode innspill, og setter retning for videre arbeid.»

inn elevenes stemme også. Det er interessant å se hvordan vi setter ord på ting på ulik måte, av og til med ulik mening, men ofte er vi forbausende enige om hva innhold i verdiord må bety for hverdagen vår.»

Hva er de nødvendige betingelser for medvirkning i skolen?

- Felles forståelse for medvirkning-som-og-for-læring i skolen hvor alle er subjekter - som jobbes med hele tida
- Ledelsen som jobber for å realisere denne forståelsen – i holdninger, handlinger, beslutningsprosesser, møter, planleggingsdager, elevsaker, samarbeidsmøter, samtaler
- Strukturer som understøtter og frigjør

Et nøkkelord er likeverd – lærere og elevene er i samskapt læring *likeverdige partnere* i samme læringsprosess, bare med forskjellige roller og utgangspunkt. For læreren å være veileder i en samskapt setting er å kunne kombinere høy fagkunnskap med høy grad av dialog med målsetting om læring – for eleven, men også for den voksne. *At eleven er subjekt, forutsetter at den voksne også er subjekt, slik det å lete etter og bidra til utvikling av elevens stemme betinger at den voksne finner sin egen stemme. Trygghet og samskapte praksiser i kollegiet gir læreren gode betingelser i møte med eleven.*